

ISSUES IN JEWISH CONTEMPORARY SOCIETY

WOMEN AND TALMUD TORAH

סמנר מדרשת רחל וחייה

(A) TORAH AS THE FOCUS AND PURPOSE OF EXISTENCE

1. בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

בראשית א:א

The first words of the Torah are - 'In the beginning, Hashem created the heavens and the earth' But they could be translated as 'for the sake of 'reishit' Hashem created the heavens and the earth'. i.e. the creation had a purpose

2. שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת (משלי ח:כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב:ג) ראשית תבואתו

רש"י שם

Chazal explain that the Torah and the Jewish people are called 'reishit' - they are the purpose of creation - that people should connect to Hashem through a life of chochma

3. ויבא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי:

בראשית א:לא

The account of creation is concluded by the expression 'the sixth day' and not a sixth day, as on each previous day

4. יום הששי - כולם תלויים ועומדים עד יום הששי, הוא ששי בסיון המוכן למתן תורה:

רש"י שם

Rashi explains that there was a specific 'sixth' on which the creation depended - this was the 6th Sivan - Matan Torah

5. כה אמר ה' אם לא בריתי יומם וליילה חקות שמים וארץ לא שמתי:

ירמיהו לג:כה

Torah keeps the world going - if not for Torah the 'heavens and earth' would have no purpose

(B) TORAH AS OUR CONNECTION WITH HASHEM

6. לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייך וארץ ימך ...

דברים לב

We are required to make a connection with Hashem in love since He is our very life. How does a person hope to come to love of Hashem?

7. ולשון סיפרי (פי שמע) לפי שנאמר ואהבת את ה' אלקיך איני יודע כיצד אוהב את המקום? תלמוד לומר - והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

The Rambam suggests a number of routes to achieving ahavat Hashem. The first is the study of Torah to a point that one feels overawed by its majesty and brilliance and wants to come close to the Divine Author.

8. אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת, תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת. על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה,

סדור תפילה - תפילת ערבית

In our tefilla we make the direct connection between loving Hashem and learning Torah. We even call the Torah 'our lives and the length of our days' - the exact same expression used to refer to Hashem Himself in source 6. The Sefer Nefesh Hachaim says in a number of places that on a mystical level Hashem and the Torah are one and the same.

9. ... עוד יש בידינו קבלה של אמת כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה

רמב"ן בראשית הקדמה

The Ramban explains in the introduction to his perush on the Torah that the whole Torah is actually a string of the Names of Hashem

(C) THE SOURCE FOR THE OBLIGATION TO LEARN TORAH

(i) 'Velimadtem'

10. וְלַמְדַתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלֶכְתְּכֶם בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּכֶם וּבְקוּמְכֶם:

דברים יא:ט

The mitzvah of 'limud haTorah' is presented in the Torah in the context of teaching children

11. ואיהי מנלן דלא מיחייבה למילף נפשה? דכתיב: ולימדתם ולמדתם, כל שאחרים מצוין ללמדו - מצווה ללמד את עצמו, וכל שאין אחרים מצוין ללמדו - אין מצווה ללמד את עצמו. ומנין שאין אחרים מצוין ללמדה? דאמר קרא: ולמדתם אותם את בניכם - ולא בנותיכם

קידושין כט:

Chazal understood from this passuk that there is an obligation to teach sons but not daughters - the word 'b'neichem' is understood restrictively. Furthermore, since the obligation to be taught and the obligation to learn are linked, Chazal derive that women are exempt from the mitzvah of 'limud haTorah'. Naturally, exempt does not mean prohibited, simply that the mitzvah of limud haTorah for women falls into a category of 'aina metzuva ve'osah' - a voluntary mitzvah

12. ומכל מקום גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן... וכל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה ושל דברי סופרים

שו"ע הרב הל' תלמוד תורה א:יז

All of the above is of course in principle. In practice, women have a chiyuv to learn all the halachot relevant to all mitzvah which they are obligated in (which means practically everything). This learning should be as thorough in all respects as that of men so as to enable the proper performance of mitzvot. However, this is not part of the mitzvah of limud haTorah but a preparation for the mitzvah itself.

13. נשים ... פטורים מתלמוד תורה, אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם, ואין האשה חייבת ללמד את בנה שכל החייב ללמוד חייב ללמד.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א

The Rambam begins his hilchot Talmud Torah with the exemption of women (which he does not do in other mitzvot, such as Keriat Shema). The Beis Halevi explains that the Rambam wishes to emphasize that the mitzvah is not the learning of details for the mitzvot (i.e. a means to an end) in respect of which women are obligated, but learning for its own sake - limud haTorah

14. אילימא זכות דתורה, הא אינה מצווה ועושה היא: ... רבינא אמר: לעולם זכות תורה, ודקאמרת אינה מצווה ועושה! נהי דפקודי לא מפקדא, באגרא דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא

סוטה כא.

Chazal conclude that women do share in the reward of limud haTorah as being facilitators - sending their sons to yeshiva and waiting with self sacrifice for their husbands who are learning

15. אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטוית, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג

The Rambam explains that the reward for a voluntary mitzvah is less than for an obligatory mitzvah. The Maharal explains that being commanded puts a person's actions in line with the rest of creation which is also performing the Ratzon Hashem as 'commanded'. To take on something outside this system is praiseworthy but is outside the system.

16. אם יש לה זכות היתה תולה לה יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים יש זכות תולה שלש שנים. מכאן אומר בן עזאי חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. רבי אליעזר אומר כל המלמד בתו תורה כאילו לומדה תפלות [פירוש המשנה לרמב"ם-- ענינו כאילו למדה תפלות והוא השוא ודברי ההבין]

משנה מסכת סוטה פרק ג משנה ד

There is a debate in the Mishna as to whether teaching Torah to women is to be encouraged since, although they are not obligated, they are allowed to learn. R. Eliezer's view is that teaching women Torah is tantamount to teaching them 'tiflut', which the Rambam understands as nonsense

17. היכי דמי רשע ערום? ... עולא אמר: זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים

סוטה כא:

This understanding is in line with the continuation of that page of gemara which discusses the evils of men who have a little Torah knowledge which will end up misapplied

18. אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטוית, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואע"פ שיש לה שכר צוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, **מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד** אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות, במה דברים אמורים בתורה שבעל פה אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג

The Rambam in his Mishne Torah understands that women may half learn material since in many cases there will be a concern that they are not intellectually attuned to the learning. How is this apparent prohibition to be squared with the case of Bruria and other such examples throughout history?

19. תנור ... מאימתי טהרתו? אמר ר' חלפתא איש כפר חנניא אני שאלתי את שמעון בן חנניא ששאל את בנו של ר' חנניא בן תרדיון ואמר משיסיענו ממקומו ובתו אומרת משיפשט את חלוקן כשנאמרו דברים לפני ר' יהודה בן בבא אמר יפה אמרה בתו מבנו:

תוספתא מסכת כלים (בבא קמא) פרק ד הל' יז

Bruria, the daughter of R. Chananiah b. Teradiyon was acknowledged as a Torah scholar in her own right. Similarly there have always been women throughout the ages who were talmidot chachamim, The daughter of R. Shmuel ben Ali, Rosh Yeshiva of Baghdad in the late 12C was reputed to be well versed in Tanach and Talmud and taught Tanach to young men through a window so that they couldn't see her!

20. כתב הרמב"ם סוף פ"א מתלמוד תורה אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטוית וכו' ואעפ"י שיש לה שכר ציוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות בד"א בתורה שבעל פה אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות. וכתב מרן בכסף משנה פלוגתא דבן עזאי ור' אליעזר ופסק כרבי אליעזר. וק"ק דאין הלכה כרבי אליעזר דשמותי הוא וקפסיק ותני דאין הלכה כרבי אליעזר אפילו לנגד תלמידו. ותו דאמרו בעירובין דף נ"ג דברוריא בטשה בההוא תלמידא ודרשה פסוק ובפסחים דף ס"ב אמרו דברוריא גמרא תלת מאה שמעתא ביומא דסיתוא מתלת מאה רבוואתא ואם הלכה כרבי אליעזר איך רבי חנניא בן תרדיון אביה ותלת מאה רבוואתא מלמדיה עברו יחדיו והיו מלמדין אותה תורה שבעל פה. והיה מקום לומר דחדא מתרצא חבירתה דבתחילה סברי דאין הלכה כרבי אליעזר והיו מלמדין תורה שבעל פה לבנות ואתיא מכללא ברוריא. אמנם ממה שאירע לברוריא פ"ק דע"ז הסכימו דהלכה כר' אליעזר. ואולם אין בזה כדי שביעה דמי הגיד להרמב"ם זה ודילמא אין הלכה כר' אליעזר כדאמרן בעלמא וממה שאירע פעם אחת לברוריא אין לנו לגזור מדעתנו ולקבוע הלכה כל שלא מצינו זה ברז"ל ולכן פירש הרמב"ם דפירוש דברי תפלות היינו שאינה מכוונת ללמוד אלא מוציאה דברי תורה לדברי הבאי. ובברוריא שהכירו בה שהיתה כוונה ללמוד בכל לבה וגדל שכלה לכך למדוה.

שר"ת טוב עין סימן ד

The Chida (Europe and N Africa 18C) asks 2 questions on the psak of the Rambam (i) the halacha is not normally like R. Eliezer and (ii) how could Beruria be taught so much Torah if the halacha prohibited it? His answer is to read this whole issue as a practical warning not a halachic issue. Thus IF the female candidate is suitable and dedicated (as in the case of Beruria) there is no halachic problem. This has obvious implications for our modern society in which women are highly educated

21. בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת, איש ואשה, שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה

סנהדרין צד:

Chazal tell of other times in Jewish history when women were expertly versed in the intricacies of halacha

22. מפני שרוב נשים אין דעתן מכוונת. אבל אם למדה לעצמה או רואין שיצאה מהרוב ולכך כתב לעיל שיש לה שכר ורצון לומר אם למדה תורה על מכוונה שאינה מוציאה לדברי הבאיץ אבל האב אינו רשאי ללמדה דדילמא תוציא דבריה לדברי הבאי כי הוא אינו יודע מה שבלבה

פרישה על טור יו"ד רמ"ו

The Perisha (17C), commenting on the Tur (who repeats the wording of the Rambam) says that there is a real prohibition BUT the Rambam himself envisages a situation where women get real reward for the learning. This is where the woman shows that she is intellectually capable and motivated and thus it is correct to teach such people. The prohibition is only on indiscriminate teaching of women

The Chafetz Chaim makes the point that women today who are exposed to secular education must be exposed to proper Torah education - hence his backing for the early Beis Yaacov movement. Rav Zalman Sorotzkin (20C E.Europe and Israel) went so far as to reverse the statement of R. Eliezer and state that anyone who does NOT teach his daughter Torah today but leaves her open to secular influence, it's as if he taught her tiflut!!

23. והנה ראינו להעתיק כאן בסוף הענין מספר עתיק יומין יקר המציאות הנקרא מעין גנים (שו"ת), ומחברו רבי שמואל ב"ר אלחנן יעקב הרקוולטי מה שכתב אל אשה חכמה אחת בנדון היתר ת"ת לנשים, וז"ל בהמשך הדברים, ומאמר חכמינו כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות אולי נאמר כשהאב מלמדה בקטנותה אמנם הנשים אשר נדב לבן אותנה לקרבה אל המלאכה מלאכת ה' מצד בחירתן בטוב במה שהוא טוב, הן הנה תעלינה בהר ה' תשכונה במקום קדשו כי נשי מופת הנה, ועל חכמי דורן לאדרן לסדרן לחזק ידיהן לאמץ זרועותיהן וכו', עשי והצליחי ומן השמים יסייעוך, עכ"ל.

תורה תמימה הערות דברים פרק יא הערה מח

The Torah Temimah brings an opinion that women who are inclined and motivated to learn should be greatly encouraged

(ii) 'Veshinantam'

24. וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַנְיָהּ וְדַבַּרְתֶּם בָּם בְּשִׁבְתָּם בְּבֵיתָם וּבְלִכְתָּם בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבָם וּבְקוּמָם:

דברים וז:

There is another passuk relating to the obligation to learn Torah. Again, this is in the context of teaching children, but the verb used is 'veshinantam' and not 'velimadetem'.

25. ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר - אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד

קידושין ל.

This mitzva is not so much an in depth understanding of the methodology of Torah as a broad knowledge of the full corpus of Torah, such that if a person were to ask you on any issue, you could respond confidently

26. ושננתם לבניך, אלו תלמידך

ספרי דברים פיסקא לו ז"ה לבניך

Whilst 'b'neichem' was interpreted narrowly in source 3 above, in this passuk it is interpreted widely to go beyond family to students generally

27.

... the Gemara attaches its saying בניכם ולא בנותיכם -whereby the duty of teaching Torah would be restricted to sons and exclude daughters - to בניכם אתם ולמדתם אתם and not to לבניך. As a matter of fact women are only not to be directed to the scientific study of the Law ... But the understanding of the Jewish Scripture and the knowledge of the Torah that leads to a conscientious fulfilling of a Jewish life belong to the education of the intellect and feelings of our daughters as much as our sons.

Commentary of Rav S.R. Hirsch on Devarim 11:19

Rav S.R. Hirsch takes the view that 'veshinantam' is incumbent on women just as on men! This would mean that women are obligated to have a full familiarity with Torah, not just on a practical basis but also as an a priori requirement

(iii) 'Vehodatam'

28. רק השמר לה ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך: יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון:

דברים ז:ט-י

There is yet another passuk dealing with talmud torah. This relates to transmission of the centrality of the experience at Sinai and the hashkafot and theology of the Torah. This is unquestionably applicable to men and women in equal measure.

It therefore emerges that women's exemption from talmud Torah relates only to the scientific analysis of Torah to generate halacha. In every other context, both in principle and in practice, women are required to relate fully. This underlines that there is far far more to Torah than 'learning' in the narrow sense!